

KOGUKONNAPRAKTIKA 2014/15 õ-a tagasiside kokkuvõte

„Kui kasvõi üks inimene lennust hakkab tulevikus MTÜ-s tegutsema, aitab ta ühiskonnale tunduvalt rohkem kaasa kui terve lend mitte millegi tegijaid.”
Kogukonnapraktikant

Programmist

Kogukonnapraktika on Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liidu algatatud programm, mis viib gümnaasiumide õpilased ühiskonnaõpetuse aine raames kohalikesse vabaühendustesse põgusale praktikale.

Programm aitab kokku tuua kodanikualgatust ja vabatahtlikku tegevust käsitleva teooria ja praktika. See on kujundatud maailmas tuntud programmi *International Baccalaureate* eeskujul, kus tegevuse "Creativity. Action. Service" raames tehakse kogukonnale kasulikku tööd.

2013/2014 õ-a katsetasime programmi kahes gümnaasiumis, kust 113 õpilast sai võimaluse ennast proovile panna 16 vabaühenduses. Katseprojekti hindasime õnnestunuks ning 2014/15 õ-a programmi lisandus veel neli kooli. Allpool on möödunud hooaja osapoolte tagasiside kokkuvõte, millele on lisatud ka valik tähelepanuväärseid tsitaate ja ettepanekuid.

Kogukonnapraktika teised materjalid on leitavad kogukonnapraktika blogis: ngo.ee/kogukonnapraktika.

2014/15 hooaeg

Osales 4 maakonda, 6 kooli, 298 õpilast, 87 ühendust.

Praktika algas septembris laatadega, ühenduste külastused toimusid oktoobris-novembris, mõned noored osalesid veel ka detsembris ja jaanuaris. Järeltööd koolides olid detsembris, arvestused detsembris-jaanuaris. Tagasiside anti jaanuariks. Jaanuari lõpus kohtusime õpetajate ja VÜtega, et jagada kogemusi ning pidada plaane järgmiseks hooajaks.

Uus hooaeg algab 2015. aasta aprillis.

Tagasiside tulem

Kõik osapooled olid positiivselt meelestatud. Programmi vajalikkus on tõestatud, selle hea struktuur ja meetodika on leidnud rakendust, kuid viimane vajab veel pisut arendamist. EMSLi juhendamisega olid rahul kõik osapooled. Kõikides koolides on täheldatud noorte meelestatuse muutumist negatiivsest positiivseks. Noorte valmidus ja tahe osaleda kogukonnaelus on kasvamas.

Kõigil osapooltel jäi osalemiseks napilt aega ja selle planeerimisoskust.

Järeldused: jätkata praktikaga samas vaimus, lisaks arendada programmi järjest kasutajasõbralikumaks täiendustega, mis hoiaksid osalejate aega kokku ning aitaksid kaasa osapoolte paremale koostööle (metoodilised täiendused, varasem ettevalmistus, aktiivsem tehnoloogia kasutus).

Ülevaade tagasisidest

Kokku osales ca 361 inimest, tagasisidet andis 219 ehk 60%.

Õpetajad: vastas kuuest osalenud õpetajast viis ehk 83%.

Õpilased: 298-st vastas 174 noort ehk 58%. Eelmisel hooajal (katseprojektis) oli vastanuid 81%. Vahe on tekkinud ilmselt seepärast, et sel aastal oli neljas koolis tagasiside andmine vabatahtlik, kahes koolis aga arvestuse osa, nagu ka katseprojektis. Ülevaade maakonniti: Lääne-Virumaal oli 141 vastust 146-st ehk 96% (kõrgem kui katseprojektis). Läänemaal 26-st vastas 12 ehk 46%. Raplamaal 100-st vastas 17 ehk 17%. Harjumaal vastas 26-st 4 ehk 15%.

Raplamaa ja Harjumaal kvantitatiivsed näitajad ei ole üldistusteks representatiivsed, kuid nende kvalitatiivsed näitajad (arvamused, soovitusel) on siiski arvestatava tähtsusega. Sisulist tagasisidet annavad õpilaste järeltööd (esseed ja arutelude kokkuvõtted).

Vabaihendused:

Alguses oli 87 osalejat, 57 neist võttis noori vastu (30-sse praktikante ei jätkunud). 57-st vastas 40 ehk 71%. Ülevaade maakonniti: Lääne-Virumaal 85% osalenutest (20 ühendust), Raplamaal 50% (22), Läänemaal 88% (9), Harjumaal 100% (6).

Programmi kasulikkusest

Õpetajad: Kaks õpetajat hindasid seda viiepalliskaalal enda jaoks kasulikuks (hinne 5) ja üks oli rahul (4) ehk **positiivselt meelestatuid on 60%**. Kasulikkuses jäid kõhklevaks kaks õpetajat (3). **Negatiivseid hinnanguid ei olnud**. Samamoodi oli ka programmi üldise (kõigi osapoolte) kasulikkuse kohta.

Küsimusele „Kas kogukonnapraktikat oli keeruline töö käigus ühiskonnaõpetuse ainekava teemadega siduda ja õpilaste mõtteid ning kogemusi tundides jooksvalt käsitleda?“ vastasid õpetajad järgmiselt: „Kohati oli keeruline“ ja „Oleksin tahtnud rohkem siduda“.

Kolm õpetajat viiest ei arva, et kogukonnapraktika peaks olema riiklikus õppekavas, üks pooldas seda mõtet täielikult, üks ei osanud seisukohta võtta. Negatiivset vastust põhjendati programmi ajamahukusega.

Õpilased: Õpilastest hindasid KKP enda jaoks **kasulikuks 61%** (4 ja 5 hinded), **huvitavaks 80%**.

Õpilaste arvates on KKP vaheldus rutiinsele koolis toimuvale õppetööle, võimalus näha maailma ja saada kogemusi, mida läheb kindlasti täiskasvanuna vaja. Lisaks saavad nad seeläbi tunda ennast vajalikuna ning rakendada oma oskusi ja teadmisi.

Õpiti tundma maailma külge, millega varem pole kokku puutunud (abivajajad, tasuta töö, missioonitunne), õpiti abi andma võõrale inimesele, arenes empaatiavõime ja tahe kodukoha elust vabatahtlikult osa võtta.

Küsimusele „Mida peaks teisiti tegema, et praktika rohkem kasu tooks?“ vastas enamik, et kõik oli hästi ning midagi ei pea muutma. Osad tõid aga häid ettepanekuid arenguvõimelisuseks (vt all).

Oma VÜ valikuga jäi rahule 85% noort, ainult 3 (174-st) polnud valituga rahul. **Kaks kolmandikku** on nõus praktilial käima ka väljaspool kodu- või koolilinna.

Ei oldud rahul sellega, et pidi tegema vaid füüsilist või nii-öelda unustusse jäänud tööd. Õpilased pidasid oma rolli ühenduses väga oluliseks, et nende tegevus omaks väärtust ja tooks VÜ-le kasu. Ilmnes vajadus paremaks ajaplaneerimiseks ning ülesannete ja toimingute analüüsiks (miks seda vaja oli ja mis kasu saab sellest VÜ, sihtgrupp ja ühiskond tervikuna jms).

Pooled vastanutest **ei leidnud seost ühiskonnaõpetuses** käsitletavate teemade ja läbitud **kogukonnapraktika vahel**.

Paljude arvates ei aidanud kogukonnapraktilial käimine ühiskonnaõpetuses käsitletavaid teemasid paremini mõista ega omandada. Praktikat seostati heategevuse ja kolmanda sektori temaatikatega. Kodanikuühiskonnaga tundis sidet 7 õpilast 174-st, kodanikualgatusega 8. Sõna „kodanik“ nimetati siduvate teemade küsimuses 25 korral.

Enamus õpilasi (75%) on nõus, et kogukonnapraktika peaks olema gümnaasiumitasemes ühiskonnaõpetuse aine osa. Umbes neljandik neist rõhutas abiturientide ajanappust ning sooviks, et praktika oleks siiski varasemates klassides või koolitundide arvelt. Seevastu **12% arvavad, et see ei peaks olema õppekavas**, sest kogukonna, vabatahtliku ega heategevuse teemad ei äratanud neis huvi ka pärast praktika läbimist. **13% vastanutest arvavad, et see on küll huvitav ja kasulik tegevus, kuid peaks õppekavas olema siiski valikainena.**

Mõned arvavad, et praktika peaks olema valikaine ning kindlasti mitte läbitav gümnaasiumi viimases klassis, sest see kattub kiire ja stressirohke koolilõpuga ning huviringide, trennide või tööga (mõned osalevad nt võistlustel). Väidetavalt suurendab see stressi ja programmi tõrjumist ning vähendab võimalust oma aega süvendatult ja suuremas mahus panustada. Ei oldud nõus oma vabast ajast praktilial käima, kuid koolitundide arvelt oleks see sobilikum. Levinud arvamuseks oli, et praktikaperiood võiks olla pikem – nõnda saaksid osapooled paremini oma ajakavasid sobitada.

Enamus õpilasi arvab, et programmiga võiks jätkata, kuid siiski soovitatakse seda paremini noorte ajaliste võimalustega sobitada.

„Kogukonnapraktika võiks olla gümnaasiumiastmes ühiskonnaõpetuse aine osa, sest see aitab õpilastel mõista ühiskonna kui terviku toimimist, kuid see peaks toimuma ühiskonnaõpetuse tundide, mitte õpilaste vaba aja arvelt.“

Vabäühendused:

Juhendajatest hindas KKP **endale kasulikuks 69%** (hinne 4 või 5 viieballilisel skaalal). **71%** arvasid, et see oli **nende ühendustele kasulik**.

Peamisteks põhjusteks, miks programmiga liituti, olid lisavabatahtlike vajadus, organisatsiooni laiem tutvustamine ning järelkasvu koolitamine. Paljude tegevus või projektid on seotud noortega, seetõttu oli võimalus ka sihtgrupi laiendamiseks. Enamuse eesmärgiks oli siiski tutvustada oma kogukonna noortele ühiskonna abivajajatest gruppide – asenduskodude, vanemaealiste, paljulapseliste perede, naiste ja laste tugikeskuste, vähiühingute, toidupankade ja teiste elu. Selle eesmärgi täitumine peegeldub hästi õpilaste tagasisides.

54% soovivad järgmisel aastal kindlasti osaleda, 37% ei oska öelda, 9% pigem mitte (põhjuseks on ebakindlus aja suhtes).

„Mis Sind üllatas?“ (valik tsitaate õpilastelt)

- Kui palju on meil tegelikult abivajajaid (vanemateta või vaeseid lapsi ja inimesi) ja milliste raskustega nad oma elus kokku puutuvad
- Kuulsin tugiisikutelt, missugustes oludes mõned pered ja lapsed elavad ning see oli südantlõhestav.
- Kui palju noori teeb vabatahtliku tööd.
- Juhendaja vastutulelikkus, mõndade MTÜ-de vabatahtlike ebaviisakus, kohati isegi ülbus.
- Maailmas ei ole ainult ülbed ja õelad inimesed, leidub ka neid, kellel on hea süda ja kes tahavad inimestega oma helget meelt jagada. Üllatas ka see, kui paljud inimesed MTÜ-des kohal käivad, huvilisi oli väga palju. Arvasin, et neid on vähem.
- Üllatas, et selline asi on üldse ette võetud, sest enamasti siiski kardetakse innovaatilisi ja aktiivseid õppemeetodeid, mis ei pruugi olla nii produktiivsed, ent meeldivad õpilastele. Aega kulub rohkem ja teadmisi omandada on raskem.
- Praktika käigus üllatas mind, kuidas inimesed tulevad üldse mõttele luua vabäühendus. Väga positiivne oli see, kui paljud inimesed neid toetavad ja abistavad.
- Annetajaid on nii palju, aga niisamuti on rohkelt ka abivajajaid.
- Üllatas, kui palju probleeme oli vabäühendustel rahaga. Ma polnud varem sellele niivõrd mõelnud.
- Mängisin esimest korda puudega lapsega ja see meeldis mulle. Varem pigem pelgasin neid.
- Käisin hooldekodus ja kõigile pakkus minu sealviibimine alati suurt rõõmu. Tundsin esimest korda, et olen kellelegi nii oluline.
- Mind üllatas see, et MTÜ-id on tegelikult väga palju ja enamuste olemasolust polnud mul aimugi.
- Mulle meeldis osa võtta formaalsest juhtkonna koosolekust. Poleks iial arvanud, et mulle võib meeldida säärane paberimajandus ja asjade korraldamine.

Ettepanekud programmile (valik tsitaate)

Õpetajatelt:

- VÜ võiks ennast täpsemalt ja paremini tutvustada. Peaks olema rohkem infot selle kohta, mis noori VÜs ootab. Otsene suhtlus VÜ juhendajaga annab väga palju lisateavet.
- Projekti saab kehtiva seadusandluse raames teha kohustuslikuks
- Vähendada bürokraatiat
- Võiks olla osaliselt vabatahtlik, eelkõige neile õpilastele, kes on juba piisavalt hõivatud spordi, muusika või ühiskondliku tööga.
- MTÜ-ga kontakteerumine ja teoreetiline tutvumine (kuidas asutada, kuidas toimib jm) ning praktilise tegevuse planeerimine kindlaks ajaks. Ülesannete sooritamine võiks ajaliselt olla paindlikum.
- Praktikas osalemine ei tohiks toimuda teiste õppetundide arvelt, sest see annab õpilasele juurde lisakohustusi näiteks järelvastamise näol
- Anda õpilasesindustele võimalus suunata õpilasi vabaühenduste tegevusse panustama. See annaks ÕE-le praktilise väljundi oma kasulikkuse tõestamiseks.

Õpilastelt:

- Võimalus käia mitmes ühenduses praktilal, et saada vabaühendustest parem ülevaade
- Rohkem infot ja töötubasid
- Peaks lubama, et iga õpilane saab valida endale ise sobiva VÜ
- Pikendada praktikaaega
- Vähem juhendatavaid ühes ühenduses
- Rohkem infot kogukonnapraktika kohta enne laada toimumist
- Päeviku täitmine oli tüütu, võiks kokku panna analüüsilehed ja päeviku. Võiks selle muuta internetipõhiseks või elektrooniliselt täidetavaks.
- Kogukonnapraktika peaks olema rohkem seotud ühiskonnaõpetuse ainekavaga
- Peaksid olema konkreetsemad tegevused. Praktika võiks tekitada tunde, et sind on ühendusse vaja ja sul on huvitav, mitte et lihtsalt pead seda täide viima kui kohustust.
- Praktika läbiviimine 10. või 11. klassis
- Sellist võimalust osaleda erinevate MTÜ-de töös peaks pakkuma gümnaasiumitasemes. Minu arvates on vale, et see on tehtud kohustuslikuks. Võib-olla just kohustuse tõttu ei tahagi paljud õpilased selles osaleda, kuid kui neile tutvustada erinevaid MTÜ-id ning pakkuda sinna praktikakohta, siis ehk osaletakse parema meelega. Nii oleks neil selle vastu suurem huvi.
- Tegevus võiks olla rohkem struktureeritud, korraldajate poolt peaksid olema seatud kindlad eesmärgid.

- Ühiskonnaõpetuse kui tunni osana ei mängi see erilist rolli, kuid elu osana on see vägagi oluline!
- Praktikal käimine võib olla kohustuslik, aga hilisema kirjaliku osa täitmise (päevik ja juhend) võiks ära jätta.
- Õpilased võiksid praktikakohustusest varem teada saada, kui vaid päev enne laata, kus peab endale vabauhenduse valima. Ei tohiks olla nii palju pinget.
- Võiks ühendada praktikaga ettevõtetes, et saada ka ettevõtte kogemust ja rohkem teadmisi eri ühiskonnakihtidest.
- See on hea, et praktika on üks osa ühiskonnaõpetuse tunnist. Paraku ma leian, et praegu on sellel liiga suur hindeline väärtus. Kogukonnapraktika määrabki suuremalt jaolt kursuse hinde, mis ei ole minu jaoks õige. Vahel võib juhtuda, et ebaõnnestud, kuigi oled ilusti kohal käinud ja vaeva näinud, tehes seda kõike oma vabast ajast.
- Praktika ajakasutus võiks olla paindlikum ja õpilaste valikuvõimalused, kuhu praktikale minna, võiksid olla suuremad. Eelteavitus praktika kohta võiks toimuda varem.

Juhendajatelt:

- Peaks olema suurem koostöö õpetaja ja juhendaja vahel
- Viia läbi sügisel lõpuga jaanuaris. Jõulud ei sobinud kellelegi järeltööde ega praktika jaoks. Ka 10 tunnist jäi väheks
- Teha pikem periood, näiteks 6 kuud. Kohtumised toimuksid harvemini, aga pikemalt – õpilased jõuaks rohkem kontsentreeruda, rutiinses töös osaleda ja kaasa rääkida
- Juhend oli liiga pikk ja keeruline – vähendada või muuta mugavamaks
- Korraldada ettevõtlikkuse praktika, et noored ise teeksid rohkem tööd selleks, et MTÜ-sse vabatahtlikuks saada (otsiksid, teeksid eeltööd, püstitaksid eesmärgid ja motiveeriks VÜd neid praktikale võtta).

Täname

Täname kõiki osalejaid, see oli meie jaoks kvaliteetaeg ja loodetavasti meeldis ka kõigile teile. Igaüks sai midagi juurde õppida ja avastada. Teie innustavaid sõnu oli hea kuulata ja lugeda – jätkame samas vaimus ja loodetavasti ka suuremas mahus. Ootame pikisilmi uut hooaega!

Täname noori, kes andsid meile tõestust, et Eesti noorte seas kasvab palju häid kodanikke! Edu eksamitel ja eluteel!

EMSL, 24.03.2015

Koostaja: Aljona Galazan

aljona@ngo.ee | tel 56689070